

Lehaja vsak četrtak
in velja s poštnino
vred in v Mariboru z
pošiljanjem na dom
za celo leto K 5.—
za pol leta " 2.60
za četrt leta " 1.30

Naročnina se pošilja
upravnštvu v tiskarni
sv. Cirila, koroške
ulice št. 5. List se
pošilja do odpovedi.

Deležniki katol. tis-
kovnega društva do-
bivajo list brez po-
sebne naročnine.

SLOVENSKI

GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Posebni listi dobé
se v tiskarni in pri
gospodu Novak-u na
velikem trgu po 10 h.

Rokopis se ne vra-
tajo, neplačani listi
se ne sprejemajo.

Za oznanila se plačuje
od navadne vrstice,
če se natisne enkrat,
po 12 h, dvakrat 18 h,
trikrat 24 h.

Štev. 28.

V Mariboru, dne 13. julija 1899.

Tečaj XXXIII.

Shod polit. društva „Naprej“ na Vranskem.

V nedeljo, dne 9. julija, je priredilo krščansko-socialno politično društvo »Naprej« iz Celja shod na Vranskem, kateri bi se po živahnosti mogel primerjati le onemu na Gomilskem pred dvema letoma. Zakaj pa se je sklical shod na Vranskem? Stvar je tá:

Vsled osebne mrznje nekaterih ondotnih veljakov se je pri zadnjih občinskih volitvah nekaj narodnih mož zvezalo z nasprotniki. Vspeh te zveze je bil, da so pri volitvah zmagali in da je »privandran« Nemec Anton Ottenschläger zasedel županski stol. Nekaj mesecev po volitvi pa smo izvedeli, da neka prošnja tajno lazi po županiji od hiše do hiše. V prošnji, katera je bila naslovljena na okrajno glavarstvo, je zahteval župan Ottenschläger na svojo pest, da naj se v 2. in 3. razredu na Vranskem uči nemščina in slovenščina, v 4. pa izključno nemščina. Potem motivira to svojo prošnjo s šestimi nagibi, od katerih hočem omeniti le 3 imenitnejše. Vrančani naj bi se učili nemščine: 1. ker potujejo često vojaške čete skozi trg, 2. ker morajo nemški uradniki pri sodišču in davkariji svoje otroke drugam pošiljati v šole ali prositi za premestitev, 3. ker ne morejo pošiljati sinov v poljedeljske šole, ker isti ne znajo nemški.

In čujte in strmite! Na to »duhovito« prošnjo tega nemškega »privandranca« se je podpisalo bajé okrog 300 nevednih staršev. Nevednih pravim, ker jih najbrže ni

20 ne vé, kaj so podpisali. Nekateri so se takoj sramovali, ko so izvedeli, kaj so podpisali. In da bi se še bolj sramovali, so jim vrli celjski gospodje popolnoma odprli oči preteklo nedeljo.

Kako je bilo torej zborovanje? Nastopno: Dr. Dečko je otvoril zborovanje, predstavil vladnega komisarja, spomnil se je presvetlega cesarja, kateremu so zborovalci zaklicali trikratni navdušeni: živio! Potem pa je nadaljeval: Slovenci smo v zadnjih 50 letih v narodnem oziru veliko napredovali. Razni uradi, notarji, advokati uradujejo večinoma slovenski; listine, katere dobi kmet od gosposke, so slovenske in istotako šole. Včasih ni bilo tako! Otrok je šel z doma v nemške šole, kjer ni več čul slovenske materine besede in v sramoto, da je Slovenec, so mu še tablico obesili z napisom: slovenski osel. To ni bilo prav, ker povsodi se otroci podučujejo v materinem jeziku, na Francoskem francoski, na Nemškem nemški itd. Slovenci so sicer bistre glave, vendar nemščine v prvih letih ne zmorejo. In zdaj se kak Nemec, ki gre s trebihom za kruhom, naseli v našem kraju ter misli, da se mora vse radi njega nemški učiti. Ottenschläger pravi v svoji prošnji, da radi tega ne hodijo Nemci več živine semkaj kupovat, ker ljudje nemški ne znajo. No živina se vedno lahko prodá, če je lepa, suha se pa težko prodá, čeprav človek nemški zna. Istotako je s hmeljem in drugimi pridelki. Sramotno je za slovenski trg, da je Nemec župan na Vranskem in da se kaj takega dogaja v čisto slovenskem kraju. In tako je nadaljeval svoj

govor ter ga sklenil z besedami: Bog živi slovenske Vrančane!

Dr. Karlovšek je najprej šel na gospodarsko polje ter približno izvajal naslednje misli: Gospodarstvo propada; vsak toži, da ni denarja, čeprav se trudi noč in dan. Vsled tega se mora gospodarstvo izpremeniti. Ni dovolj, da se dela samo z roko na polju, treba je delati tudi z razumom. Mora se skrbeti za zdravje, sobe naj se zračijo, ker velikokrat je premajhna skrb za zdravje vzrok slabega gospodarstva. Stariši prezgodaj umrjejo in potem gre vse narobe. Varčnost je tudi zelo potrebna, na živino morejo kmetje bolj paziti. Z živino naj imajo opraviti skuseni, starejši ljudje, ne pa 8- ali 10letni otroci. Pozneje je govoril o šoli ter dokazoval nezmisel Ottenschlägerjeve peticije. Govor je bil jako zanimiv, ljudstvo ga je burno odobraval.

Zadnji govornik je bil g. Hribar iz Celja, kateri je svojo nalogo prav dobro rešil. Zavračal je pred vsem Ottenschlägerjeve razloge za nemško šolo na Vranskem: Naše društvo se imenuje »Naprej«, ker naš narod hoče iti naprej, hoče imeti slovenske šole. Nočemo biti več »butci«, da bi Nemcem hlapčevali. Oni, ki so šole urejevali, so sami vedeli, da se v prvih letih mora podučevati v materinem jeziku. Zakaj se grško in latinsko podučuje še le v gimnaziji, naj bi se začelo podučevati kar v prvem razredu ljudske šole. Dajte malemu otroku klobaso in boste videli, kakó jo bo izbruhal iz ust, dajte pa jo možu, ki težko dela, z največjim veseljem jo bode pojedel. Za to vse bodi ob svojem času! Mi

Listek.

Jeruzalemsko romanje.

(Piše prof. J. Zidanšek.)

22. Cerkev sv. Ane; kopel Betezda; Marijin grob; Oljska gora z nekaterimi svetišči; med govovimi.

Kdor bi si hotel Jeruzalem natančno ogledati in potem opisati, moral bi več tednov tam ostati, a takih ljudi je le malo, ki bi imeli ne samo dovolj časa, ampak tudi dosti denarja. Mi smo prebivali v Jeruzalemu le eden teden, ali pravzaprav samo 4 dni, ako namreč odštejem čas, ki se je vporabil za izlet v Jeriho, v Betlehem in k sv. Janezu v gorah. V tem kratkem času smo sicer mnogo zanimivega in veličastnega videli, pa vendar vsega ne; zato bom moral tudi jaz nehati pisati o jeruzalemskih znamenitostih, ker sicer mi lahko kdo poreče, da več povem, kakor vem ali da poročam dragim slovenskim rojakom o rečeh, katerih nisem sam videl ali skusil. Dasi Vam že 10 tednov pripovedujem o sv. deželi, nisem še omenil vseh imenitnih krajev, katere smo obiskali v Jeruzalemu in zato smem še enkrat spregovoriti, predno se ločimo od tega sv. mesta.

O »Mariji,« preblaženi materi Jezusovi nisem še v teh črticah nikjer posebej pisal; samo to sem že omenil, da je umrla na gori Sion in pa poprej v Egiptu spominjali smo se cele sv. rodbine. Kje pa je rojstni kraj Marijin in njen grob? Ako gremo od avstrijskega gostišča na levo po križevem potu, pridemo najprej do Sionskih sester; malo pred Štefanovimi vrati pa vidimo na levi strani neko drugo lepo poslopje in zadej za njim veliko cerkev; to je cerkev sv. Ane, kjer je nekda stala hiša Joahima in Ane, starišev Marijinih; pridruženo ji je grško-katoliško semenišče tako imenovanih belih očetov ali afrikanskih misijonarjev. Pred 50 leti je bil še tukaj celo pust kraj, zasut s kamenjem in pokrit s starimi razvalinami; l. 1856 ga je daroval turški sultan francoskemu cesarju Napoleonu III. in ta ga je prepustil kardinalu Lavižeriju, ki ga je vporabil za svoje bele menihe. Na velikem dvorišču prijaznega zavoda zapazimo nekatere stare stebre, več ali manj oškodovane ali odkrhane, ki še pričajo, da je v srednjem veku tukaj krasna cerkev stala, najbrž z nuskim samostanom. Pri sredi lepega vrta pa stoji kip ali podoba slavnega kardinala Lavižerija, ustanovitelja tega za Afriko silno važnega semenišča.

Cerkev sv. Ane je izmed najlepših ali pa menda najlepša cerkev v Jeruzalemu; ima

tri ladije in kupolo, stolpa pa ne; zidana je v romanskem slogu in sicer natančno po načrtu in na temelju stare cerkve, katero so bili križarji na tem kraju postavili v začetku 12. stoletja. Iz njene desne ladije pridemo po 21 stopnicah v spodnjo cerkev ali kripto, ki je velika naravna votlina; tu se nahajata 2 oltarja; eden je posvečen sv. Ani, ki je v teh prostorih stanovala, drugi pa zaznamlja kraj, kjer se je narodila preblažena devica Marija; lepo opravljena in ljubeznivo se smehljajoča punčika je zdaj videti na tem mestu. Tukaj je torej Marija prebivala v svoji prvi mladosti, ker že v 3. letu je bila sprejeta med tempeljske device in se je tam celo Bogu darovala in posvetila za vselej.

V evangelju sv. Janeza (5, 2 sl.) beremo: »Je pa v Jeruzalemu pri ovčjih vratih kopel, katera se po hebrejsko Betezda imenuje, in je imela pet lop (t. j. pokritih mostovžev). V teh je ležala velika množica bolnih, slepih, kruljevih, suhoduhih, kateri so čakali pljivkanja vode. Zakaj angel Gospodov je ob časih prišel v kopel in voda je pljivala. In kdor je po pljivkanju vode prvi v kopel stopil, je ozdravel, katerokoli bolezen je imel. Bil je pa neki človek tam, kateri je bil osem in trideset let bolan. Ko je Jezus tega videl ležati in je vedel, da je že veliko časa tak, mu reče: »Hočeš ozdravljen biti?« Bolni mu

Slovenci nismo zoper Nemce, ne sovražimo nikogar, a pravico zahtevamo isto, kakor jo imajo Nemci. Če pa mislijo oni, ki so za nemško šolo tukaj, da imajo prav, naj pa skličejo shod, da bodo na shodu sklenili in zagovarjali svojo peticijo. Burni dobroklici. Na to je med smehom in raznimi klici poslušalcev popolno pobil tistih 6 razlogov, katere je navel Ottenschläger za nemško šolo na Vranskem.

Shod je bil prav dobro obiskan. In mi le želimo, da se po tem shodu v lepi vranski trg zopet povrne ljubezen in mir. Radi malih osebnih mrženj naj se vendar ne vežimo z nasprotniki in ne delajmo škode slovenskemu narodu! Gospodom iz Celja pa: prisrčna zahvala, da ste nam oči odprli. Le takó naprej: z Bogom za narod!

Vsestranska gospodarska organizacija.

Zdrav razum našega slovenskega kmeta je uvidel, da je v sedanjih slabih časih treba nenavadnih sredstev, da se obrani pijavk, ki so se vjedle v njegovo gospodarsko telo ter mu sesajo kri. Začel se je gospodarsko združevati s svojimi trpini, da skupno začnejo boj proti svojim sovražnikom. Sad tega združevanja so različne zadruge, ustanovljene po rodoljubih, ki imajo razum in srce za kmetijske koristi. Lepo število zadrug že deluje po krasnem Spodnjem Štajarju in brezdvomno je, da še njih število ni doseglo vrhunca. Spodnji Štajar bo v par letih gosto preprežen z zadrugami, v njem bo se razvilo živahno združeno življenje.

Naša želja je le, da bi se združeno življenje razvilo vsestranski, ne pa enostranski. Dasi je naše slovenske zemlje na Spodnjem Štajarju le majhen kosček, vendar kaže njeno površje največjo raznoličnost. Žitorna polja z iskrimi konji, bujni zeleni travniki z dobrorejeno govedo, visoke gore s temnimi gozdovi, majhni hribčki s plemenito vinsko trto, vse to leži v naročju slovenskega Štajarja. Raznoličnost v površju kaže na raznoličnost v pridelkih. Vsaki kraj pri nas proizvaja druge pridelke. Tukaj razne žitne vrste, sadje, sočivje, tamkaj konjereja, govedoreja, svinjereja, tukaj vinarstvo, tam zopet gozdarstvo. Naši združni organizatorji ne smejo prezreti te raznoličnosti.

Kolikor je nam znano, imamo dosedaj samo kmetijske zadruge, ki se pečajo s prodajanjem žit in z nakupovanjem poljedeljskega orodja in gnojila, mlekarke zadruge, jedno

hmeljarsko in jedno lesno zadrugo. Vse druge združne panoge še pri nas manjkajo, čeprav bi imele dobro rast. Koliko vinogradov je po naših krajih, a nobene vinske zadruge. Naša vina, akoravno najboljše vrste, so neznana, ker jim manjka reklame. Posameznik ne more vsled stroškov delati reklame, zadruga bi to lahko storila. Zraven bi tudi izboljševalno vplivala na pridelovanje vina in branila vinu pravo ceno.

Svinjereja je pri nas krepko razvita gospodarska stroka. Mnogo denarja dobi štajarski kmet iz svinjskih hlevov, da, v zadnjem času je marsikje to njegov edini dohodek. Toda še več bi ga lahko dobil, ako bi bila prodaja svinj zadržno urejena. Ves denar, ki gre sedaj v žepe dvojnih, trojnih prekupcev, bi lahko šel v njegov žep. Istotako je s perutnino in s trgovino za jajca. Sadjarske zadruge so neznane in naše sadje se težko prodaja. V tej stroki nas je Srednji Štajar že močno nadkrilil. Les iz slovenskih gozdov je dandanes izročen popolnoma volji židov. Jedno lesno zadrugo imamo, toda za uspešen boj proti židom trebali bi jih več.

Kdor hoče torej snovati zadruge, naj jih snuje, kakoršne so ravno proizvajanju istega kraja primerne. V enem kraju je tudi lahko samo jedna zadruga, toda z različnimi odseki, ki skrbijo vsak za posebno gospodarsko panogo. Ako se bo naše združništvo razvijalo vsestranski, tedaj bo tudi vsestranski ugajalo in koristilo našemu slovenskemu kmetu.

Avstrijska politika.

Ker poletno solnce vedno bolj radodarno siplje svojo gorkoto na zemljo, pomikajo se tudi avstrijski politiki iz prašatega in razgretga mestnega zidovja v senčnata, hladna letovišča. Zato pa so začeli notranje-avstrijsko politični dogodki postajati vedno redkeji, če ne drugim vsaj časnikařem na veliko žalost. Avstrijski ministri še z ogrskimi ministri urejujejo obliko, v kateri se naj naznani nagodba, potem pa si bodo tudi sami poiskali mirna zavetja za vroče poletje. Do sredine septembra v Avstriji po človeški sodbi sojeno ne bo važnejših dogodkov v domači politiki.

Dunajski mokrači.

Ker so v Belgiji mokrači v zvezi z liberalci prisilili večino in vlado, da je preložila svoj volilni predlog na poznejši čas, mislili so dunajski mokrači, da bodo tudi oni prisilili krščanske socialce, posebno pa vlado, da pokoplje novi dunajski občinski volilni red.

Sicer dobi nad 180.000 ljudi z novim volilnim redom volilno pravico na Dunaju, a mokračem to ne zaleže, njihova volja se mora zgoditi, vsak človek na Dunaju mora dobiti volilno pravico. Pa dunajski mokrač nimajo sreče, vsaj z ropotanjem in rogoviljenjem ne. Glavne rogovileže jim policija zapira, a zborovanja jim zabranjuje vladni komisar, ker ima vedno strah, da bi se ne skalil javni mir.

Koroški Slovenci.

Okrajnim glavarjem za Velikovec je imenovan pl. Mayrhofer-Grünhübel, ki ne zna niti besedice slovenski. Znanje slovenskega jezika je okrajnemu glavarju velikovškemu neizogibno potrebno, kajti v velikovškem okraju je po zadnjem ljudskem štetju 43.634 Slovencev in samo 9535 Nemcev. Koroški Slovenci sploh z uradniki nimajo sreče. Ne samo da ne znajo slovenski, ampak so tudi javni sovražniki in zatiratelji slovenskega jezika. Posebno se odlikujejo v besnenju proti vsemu, kar je slovenskega, učitelji in profesorji, torej vzgojevalci mladini.

Napad na razkralja Milana.

Razkralj Milan je s svojim razuzdanim življenjem Srbom v veliko nadlogo. Zato ga tudi Srbi črtijo in njihova najgorkejša želja je, da bi vendar enkrat za vselej zapustil srbsko državo. Milan ve to, in njegova skrb je zopet, da bi se iznebil najupljivnejših nezadovoljencev. Zadnji četrtek je nek mladenič Knezevič štirikrat strelil na razkralja Milana, ko se je peljal po ulici, a ga ni zadel. Milan dá sedaj vse nezadovoljence ki pripadajo večinoma radikalni politični stranki, odvesti v ječo ter trdi, da so bili z napadalcem Knezevičem v zvezi in so ga nagovorili za zločin. Radikalci pa pravijo, da si je Milan sam najel Knezevič-a, naj slepo strelja nanj, ker ima sedaj povod, zapirati radikalne nezadovoljence. Da se lahko bolj ostro in hudo kaznujejo zaprti radikalci, proglasilo se je za Belgrad obsedno stanje.

Dopisi.

Iz Hajdine. (Ciril-Methodova slavnost), ki se je vršila pri nas v nedeljo, dne 9. t. m., se je sijajno obnesla, ne samo zategadelj, ker je bila udeležba ogromno velika, ampak tudi zategadelj, ker so bile posamezne točke slavnosti tako okusno izbrane, tako podučljive in tako nepričakovano dobro prednašane, da so se poslušalci res nekaj naučili

je odgovoril: «Gospod! nimam človeka, da bi me, kedar se voda skali, v kopel djal; zakaj preden jaz pridem, drugi pred menoj vanjo stopi». Jezus mu reče: «Vstani, zadeni svojo posteljo in hodi!» In tisti človek je zdajci ozdravel ter je vzel svojo posteljo in je hodil». Ribnik Betezda, ob katerem je Kristus storil ta čudež, je blizu cerkve svete Ane in je posest belih menihov, kakor semenišče; ker nameravajo nad njim kapelo postaviti, zato sem moral nekaj vstopnine plačati, da sem ga smel obiskati; šel sem po stopnicah v globoko jamo, da bi videl, ali je še mnogo vode v ribniku; ker je pa spodaj precej temno, zato nisem vode prej zapazil, ko sem z eno nogo že stal v njej; zato lahko rečem, da sem se vsaj deloma kopal v tej staroslavni kopeli. Starejši jeruzalemski romarji še tega ribnika videli niso, ker so ga našli še le l. 1888; v prejšnjih časih se je namreč sploh mislilo (pa po krivem), da je Betezda tisti ribnik, ki se nahaja dandanes na nasprotni ulični strani in bliže Štefanovih vrat. —

Pojdimo zdaj vun iz mesta, pa po isti cesti naprej; hitro onkraj cedronskega potoka blizu votline Kristusove smrtne britkosti najdemo cerkev Marijinega groba. Marija je sicer zadnja leta svojega življenja prebivala v Mali Aziji v mestu Efezu, kjer je bil sv. evangelist

Janez škof; pa malo pred svojo smrtjo (najbrž l. 58) vrnila se je v Jeruzalem in apostoli pokopali so njeno sv. truplo v dolini Jozafat; pa Bog ni pripustil, da bi telo Brezmadežne trohnelo in dolgo v zemlji počivalo, ampak je kmalu Marijo v nebesa vzel s preslavljenim telesom. Ko so apostoli pozneje enkrat grob odprli radi sv. Tomaža, ki ni bil navzoč pri Marijinem pogrebu, niso ničesar drugega našli, kakor duhteče lilije. Kapela Marijinega groba je zelo podobna Božjemu grobu; okrašena je tudi z mnogim mramorjem in zlatom in razsvetljena z gorečimi lampami. Bogu bodi potoženo, da tudi to svetišče ni naše, ampak so ga l. 1759 grški razkolniki s silo vzeli ponižnim oo. frančiškanom; no, naj ga pa imajo; Marije nam pa vendarle ne morejo vzeti! Tudi ta kapela Marijinega groba je globoko pod zemljo in pride se v njo po 50 širokih, mramornatih stopnicah; kažejo se tam tudi grobovi njenih starišev, Joakima in sv. Ane in pa grob njenega deviškega ženina sv. Jožefa. Prav prijetno hladno je v teh tihih podzemeljskih prostorih in kdor je utrujen in žejen, tudi lahko pije in si odpočije pri studencu, ki izvira v globočini jame. Čudno je to, da na ta sv. kraj zahajajo molit ne samo katoličani in razkolniki, ampak tudi mohamedani in razni drugoverci; tu se pač očitno kaže, kako posreduje Marija med

Bogom in ljudmi in da nam prihajajo vse milosti iz rok Brezmadežne spočete. Ona bo tudi s svojo priprošnjo pripomogla, da se kedaj zboljšajo verske razmere v sv. deželi in da bo ne samo tam, temveč po celi zemlji eden hlev in eden pastir.

Ker smo že ob vznožju Oljske gore, zato je primerno, da kar tukaj nekaj povem o tem znamenitem kraju, od koder je Kristus 40. dan po svojem vstajenju vpriču svojih apostolov v nebesa šel. Na Oljsko goro pelja več potov; gor smo mi šli po potu, ki je na desni ali južni strani, nazaj pa po strmem, severnem potu. Sicer pa omenim, da nismo vsi romarji peš hodili, ampak nekateri so jahali na oslih; tudi jaz sem si bil izbral močnega osla, pa zadel sem na muhastega, ki ni imel z menoj najboljših namenov; prezrl sem bil tudi to, da je imel ta osel na svojem sivem hrbtu sedlo za ženske (ki sedijo samo od ene strani) in meni ni hotelo v glavo, zakaj tako nezložno sedim; pa nekaj časa je le šlo za silo; ko pa moj dolgouhec zapazi tovariša na vrhu, začne dirjati in divjati prav po oslovsko; ko se vstavi, je bila moja prva skrb, da skočim na zemljo in se nehvaležno poslovim od tega hudomušneža. Pri jahanju torej nisem imel sreče ne tukaj v sv. deželi, pa tudi poprej ne v Egiptu, ko sem sedel na hrbtu visoke in grbaste kamele.

in močno navdušili za Boga, za cesarja in za domovino.

Gospod A. Šl. otvori slavnost. Za njim nastopi g. Fr. H., ki je prevzel slavnostni govor. Kje smo se zbrali in zakaj, se vpraša govornik in pove: Zbrali smo se na slavnoznanih tleh, da proslavimo dva slavnoznana moža, brata, apostola, svetnika.

V sklepu govora izraža željo svetega očeta Leva XIII., naj bi se vsa slovanska plemena bratovsko ljubila in naj bi bila složna med seboj. To ljubezen in to slogo pa naj bi pokazala posebno s tem, da se povrnejo nazaj v rimsko-katoliško cerkev tisti, ki so se v času nesrečnega razkola od nje ločili; in v to naj pomagata s svojo priprošnjo sv. brata, Ciril in Metod! S trikratnim slava-klicem konča slavnostni govornik.

Zdaj se vrstijo deklamacije najlepših slovenskih pesmic.

Gosp. Al. P. razjasni Gregorčičevo «Blagovestnikoma» in jo deklamuje izborno, glasno in navdušeno.

G. Fr. P. si je izbral Koseskijevo: «Kdo je mar?» Prednašal je tako izvrstno in agiral tako prikladno, da je — smem trditi — osebno predstavljal zastopnike posameznih slovenskih stanov, kakor jih pesnik opeva.

Posebno pa moramo občudovati naše mlade fante in dekleta iz Marijine družbe. Prvikrat so nastopili in tako gladko in tako navdušeno prednašali podučljive slovenske pesmi, da so bili vsi navzoči očarani. Imena teh fantov in deklic pa so: Alojzij Kramberger, Anton Struel, Terezija Kancler, Antonija Zupanič in Anica Kiseljak.

Med posameznimi točkami so domači pevci in pevke skrbeli za veselost, ker so nam dobro zapeli Ciril-Metodovo in mnogo narodnih pesmic. Vam, dragi pevci, gre iskrena hvala!

Ob koncu se g. M. St. vsem sotrudnikom in vsem poslušalcem lepo zahvali in tako sklone slavnost, o kateri so vsi jednoglasno izpovedali: «Tako veselo še na Hajdini nikdar ni bilo.»

Maribor. (Učiteljski list «Popotnik».) V učiteljskem listu «Popotnik» štev. 12, stran 184. letošnjega leta se nahajajo nekatere trditve, katerih slovenski štajarski časnikar ne sme prezreti. Popotniku se zdi žalostno, da se v štajarskem deželnem zboru potegujejo tudi «Slovenci s klerikalci» za šestletno šolsko obiskovanje in meni, da slovenski kmet ne bo manj plačeval, če bo imel manj deleža na šoli. Nam pa se zdi žalostno, da Popotnik ni natančno poučen o šolskih rečeh, čeprav je učiteljski list. Nemški konservativni

poslanci so res predlagali v štajarskem deželnem zboru, naj se uvede šestletno prisilno šolsko obiskovanje. Toda tudi osemletni šolski dobi so dali pravico do obstanka. A rekli so, da dežela naj prevzema stroške samo za šestletno šolsko dobo, kjer pa želijo šolske občine osemletno šolsko dobo, tam naj stroške za sedmo in osmo šolsko leto plačujejo šolske občine same. Vsled tega bo slovenski kmet res manj plačeval, ako bo imel manj deleža na šoli; ako ne bo hotel imeti sedmega in osmega leta, ne bo mu treba tudi zanj plačevati. To je polna resnica o «klerikalnem» potegovanju za šestletno šolsko obiskovanje in to bi moral znati tudi Popotnik, ako bi zajemal svoje informacije iz stenografskih zapisnikov deželnega zbora, ne pa iz nemških liberalnih, nacionalnih in socialističnih listov, ki so vsi neresnično poročali o «klerikalni» zahtevi glede šol. Istotako je tudi trditev Popotnikova, da se Slovenci s klerikalci niso hoteli potegniti za znižanje vojaške aktivne dobe od treh na dve leti, vzeta iz strankarskih virov, ne pa iz pristnega vira deželnozbornih poročil, iz stenografskih zapisnikov. Konservativci so na Štajarskem že mnogo prej nego je dihal Rokitsky deželnozborni duh, govorili za dveletno aktivno vojaško dobo. Sicer pa v tem oziru sklep deželnega zbora itak ni pravomočen.

Kadar se o «klerikalcih» govori in o njih šolskem programu, tedaj seveda tudi ne sme manjkati stereotipna prislovica: «Nur der Dumme lässt sich regieren und ausbeuten.» Tudi Popotnik navaja to prislovico ter hoče s tem reči, da «Slovenci s klerikalci» želijo le radi tega šestletno šolsko obiskovanje, da bi lahko čez ljudstvo gospodovali in je izsesavali. Ta puhla trditev se je že več nego tisočkrat spodbila, toda če se ponavlja tisočinenkrat se mora tudi tolikokrat spodbiti. Vzemimo šolo na kmetih! Kmeta lahko izsesuješ le v gospodarskem oziru. Zaraditega je treba kmeta vsaj toliko izobraziti, da se ne bo dal gospodarstveno izsesavati. Te izobrazbe pa mu nikakor in nikoli ne da osemletna šolska doba. Da se kmet ne bo dal in mogel izsesavati, treba mu je dovoljne izobrazbe v svoji stroki, to je v gospodarstvu, a splošne izobrazbe vsaj toliko, kolikor je kot temelj za strokovno izobrazbo potrebna. Po našem mnenju in mnenju «Slovencev s klerikalci» zadostuje šestletna doba za temeljno splošno izobrazbo. «Klerikalna» šestletna doba torej kmetu sicer tudi ne daje strokovne izobrazbe, a jo vsaj pospešuje, v nekoliko omogočuje. Dve leti prej nego sedaj bi prišel kmetki fant v gospodarsko šolo k svojemu očetu in deklica

v gospodinjstvo svoje matere. Otrok se v dveh letih mnogo nauči v gospodarstvu, in kar je glavno, navadi in vzgoji se za kmetstvo življenje in delovanje. Dve leti prej bi ga torej pripeljala «klerikalna» šestletna šola v strokovno šolo očeta in matere, dočim ga sedanja šola še te dve leti veže na šolsko klop ter ga odtuja kmečkemu duhu, delu in življenju. Hudobni «klerikalci» pa zahtevajo po šestletni dobi za kmetijske otroke o primernih časih še tudi strokovno-izobraževalnih šol. Kar se torej kmeta tiče, že lahko rečemo, da osemletna šola v sedanjih oblikah kmeta bolj zadržuje v zapredku in ga izroča izsesavalcem nego «klerikalna» šestletna, ker mu pridržuje in onemogočuje strokovno vzgojo in izobrazbo. Sicer pa bi učiteljski list nikakor ne smel govoriti o izsesavanju, kajti šolski aparati požrejo danes pač veliko več kmečkega denarja nego «klerikalni».

Popotnik je nadalje tudi mnenja, da se narodni čut, kojega gojenje v ljudskih šolah je naš list letos že glasno zahteval, ne da prej vcepljati deci nego v sedmem in osmem šolskem letu. Prej še namreč, tako pravi Popotnik, kmetki otrok ni zrel, za vzvišeni narodni namen. Popotnik naj potuje na Česko, potem bo se izkustveno prepričal, da ima krive nazore o zrelosti kmetijskih otrok za narodni čut. Golobradih narodnih fanatikov pa se nam pač ni treba bati, dokler obdržimo Slovenci dosedanje svoj naturel. Toliko se nam je zdelo potrebno omeniti o Popotnikovemu pisarjenju.

Iz Brežic. — Čudne sanje sem sanjal. Prebiral sem «Slov. Gosp.» prav to številko, v kateri Vam poročam svoje sanje. Pregledal sem že uvodni članek, prečital že nekaj dopisov, naenkrat mi sapa zastane in kri mi šine v glavo. Kaj vidim? Iz Brežic. Popravek, podpisan Alfred baron Moscon. Glasil se je doslovno tako-le: S pozivom na § 19 tisk. zakona od 17. decem. 1862 prosim, da se z ozirom na dopis Vašega lista št. 27. od 6. julija t. l. na 5 strani «Iz Brežic» sprejme sledeči odgovor kot popravek: Docela nepravo je, da bi bil jaz kedaj mislil, da imajo moji somišljeniki v Brežicah slamo v glavi, da se jim toraj radi tega ne more ob času volitve vlititi kri iz nosa; res je temveč, da smo bili vsi brez glave, odkar smo zaznali, da propademo pri volitvi.

Neresnično je nadalje, da bi bili pri slovesu od cestarjev le-ti prelivali solze, res je temveč in temu bo tudi vsak odkritosrčen nasprotnik rad pritrdil, da se ne bo nikdo jokal za menoj, ko stopim z načelniskega trona.

Ne daleč proč od katoliškega vrta Gemani imajo tudi Rusi svoj vrt in svojo cerkev, ki se tam na Oljski gori precej neokretno šopiri in ponaša s svojimi mnogimi stolpi in turmiki; v njej se nahaja lepa podoba, ki predstavlja pobožne žene, kako jočejo pred Kristusovim grobom; slikal jo je bojda ruski umetnik Vereščagin, katerega ime je tudi znano po naših deželah, ki se pa je pred nekaterimi leti z neko svojo sliko zelo pregrešil zoper Mater Božjo; najbolj me je žalostilo takrat, da so celo Slovenci (na pr. dr. Danilo M., zdaj v Ljubljani) zagovarjali neprevidega, da ne rečem brezbožnega slikarja. — Že skoraj na vrhu Oljske gore je kraj, kjer je Kristus učil apostole moliti najlepšo molitev: «Oče naš»; zdaj imajo tam francoske nune karmeličanke svoj samostan in cerkev, ki se navadno imenuje Pater noster; pred cerkvijo je velik pokrit hodnik ali stebrišče, kjer je na kamenitih stenskih ploščah vrezan ali narisan «Oče naš» v 33 raznih jezikih, seveda tudi v nekaterih slovanskih. Nekaj nižje in bolj globoko nahaja se tukaj tudi tako zvana Credo-kapela, kjer so apostoli sestavili «apostolsko vero», preden so se razšli po vesoljnem svetu.

Oljska gora je podolgovato gorovje, ki se raztega od severa proti jugu in ima več vrhov; najvišji je srednji, namreč 840 m. Tu

se nahaja dandanes mala in uboga vas Sejtun in blizu sredi vasi kapela Kristusovega vnebohoda, katera pa ni naša, ampak turška, ker služi mohamedanom kot mošeja. Precej bakšiša morali smo dati stari Turkini, da nam je odprla vrata; a hitro jih je zopet zaprla, da namreč od drugih romarjev, ki še pridejo za nami, zopet lahko zahteva vstopnino. Mošeja je celo prazna; sicer smo se mi brigali le za skalo, ki tam nekoliko iz zemlje moli in kateri je vtisnena Kristusova stopinja; to smo poljubili, malo pomolili in potem odšli. O. frančiškani smejo samo enkrat v letu v tej kapeli maševati, namreč na praznik Jezusovega vnebohoda; tudi Grki, Kopti in Armenci romajo ta dan na Oljsko goro in obhajajo svojo službo božjo na altarijih, katere si postavijo na dvorišču pod milim nebom. Rusi imajo vrh Oljske gore zelo visok stolp, katerega vsakdo že iz daljave zapazi, posebno če pride od vzhodne strani. — Kar je pa najlepše na Oljski gori, to je diven razgled; ako je nebo jasno, vidi se celo severni del mrtvega morja. Proti zapadni strani je pa pogled na jeruzalemsko mesto zares čaroben; a nekaj, ko je še tempel stal, moral je biti še mnogo lepši in zato lahko umevamo, zakaj se je Jezus razjokal, ko je gledal to krasoto; vedel je namreč, da bo že čez nekaj desetletij celo

pomandrana in vničena. Oljska gora je sicer najprijaznejši hrib v okolici jeruzalemski, pa vendar ji je tudi vtisnjen značaj mrtve puščave; videti je le nekaj bornih koč, tu pa tam kakšna zamolklo zelena oljka in nizko grmovje, sicer je pa tudi gola, pusta in na debelo pokrita z žalostnimi razvalinami; zdi se nam kakor veliko pokopališče in to tembolj, ker je v njenem vznožju vse polno grobov, izmed katerih so nekateri posebno znameniti in zaznamovani s posebnimi spomeniki, kakor grob Absalonov, Caharijev, Jozafatov in grob sv. Jakoba ml.; v 6. stoletju je ob vznožju stalo 24 svetišč in cerkev, ki so obdajale kakor lep venec slovečo Oljsko goro.

Ko se vračamo z Oljske gore v Jeruzalem, sreča nas pri cedronskem potoku čudna družba; zanemarjeni in raztrgani berači, možki, ženske in otroci hitijo proti nam, držijo v svojih rokah plehnate posode ali škrinjice in vpijejo s hripavim glasom: «ja hovadža bakšiš, bakšiš hovadža» t. j. daj ubogajme gospod! Pa še bolj kakor njihov jezik, kliče po usmiljenju njih obličje in zunanja podoba; nekateri imajo vnete krmežljave oči, otečene ustnice in črne kraste na licu; drugim pa so že segnili in odpadli gornji članki prstov ali pa tudi vsi prsti; zopet drugim ostale so od njihovih rok le še kratke posušene štule. Ali poznate te nesrečne berače?

Slednjič je neresnično, kar je zloben dopisnik omenil o «fučkanju», to je pač resnica, da odkar se mi je omajal načelniški stol, jaz sploh več ne žvižgam, ker ni nikogar, ki bi plesal.

Ta mu jo je pa zasolil, bo vedel še kdaj pisati v časopis, mislim si in — se prebudim. Kar hitro si zabilježim sanje, kajti takih sanj nima človek vsako noč, ne toliko, da bi jih vam poročal, temveč — malo me je sicer sram povedati — v loterijo sem mislil staviti. A ktere številke? Baron Moscon je glavna oseba v sanjah, katero številko naj on zdaj pomeni, ko je prenehal biti načelnik? Jo že imam, vskliknem radostno, a v tem trenutku se spomnim, da številka, katero jaz menim, prav za prav za se ni številka, ampak le desetkrat pomnoži isto, koji se pritakne, a žal nje ne vlečejo v loteriji. In «moj up je šel po vodi.» Sanje so pač — le sanje.

Iz Celja. (Kresovi, slavnost na čast Sv. Cirilu in Metodu.) To Vam je bilo veselo pokažanje v okolici našega mesta na predvečer naših slovanskih blagovestnikov! Komaj pa se je bil malo mrak naredil, začeli so se prižigati na višinah okoli mesta tudi mogočni kresovi. Najlepsi je bil na vrh gore pri Starem gradu. Tja napotili so se ta večer tudi celjski Slovenci, da hvaležno počasté sveta brata, ktera sta pred davnimi tisoč leti prinesla Slovanom luč svete vere. Kmalu zažarele so v ravni črti luči lampijonov, zažgal se je lep umetalen ogenj in spuščale so se rakete visoko v zrak. In glejte, kar še mi celjski Slovenci ob enaki slavnosti nismo doživeli, doživeli smo ta večer: naša narodna godba zbrala se je polnoštevilno pri kresu in v tiho noč zadoneli so nakrat krepko a vender milo lepo ubrani zvoki naše izvrstno šolane godbe; ko pa je ista potihnila, oglasil se je — tudi letos prvič — mešani zbor celjskega pevskega društva; za tem pa nekaj navdušujočih možkih zborov. Pohvaliti je pri tej priliki naše vrlo narodno ženstvo, ki se ni ustrašilo ni slabega pota ni trudapolne strme ponočne hoje — da je le pokazalo svoje za verstvo in narodnost čuteče srce s tem, da je sodelovalo pri tej pomenljivi slavnosti.

Nad vse veličasten je bil utis, ktere ga je naredil na opazovalca raz gore nebrot kresov, ki so se lesketali po vseh bližnjih in daljnih gorah, kakor daleč je sploh oko neslo — prav kakor bi se bile na ta večer zvezdice utrile in popadale na slovenska tla. Neradi ločili smo se od tega lepega prizora. Z ognjevitimi živijo-klici vračali smo se okoli 10. ure nazaj v dolino. Pod hribom pri «Skalni kleti» bil je projektiran vstop. — Ob

godbi in petju zabavali smo se tukaj prav dobro še v pozno noč. Vsak je bil z današnjim večerom zadovoljen. — Ta pojav hvaležnosti Slovencev mora pa tudi veseliti vsakega vernega Slovence; kajti dokler bode ta ogenj v nas plamenel, ogenj žive vere, ni se nam bati, nikakoršnega nasprotnika. Zato pa kličemo tem zaupljivejše: Sveta brata Ciril in Metod, varujte naš rod!

Sv. Benedikt v Slov. goricah. Pišejo nam: Benedikarji so bili vedno zavedni in ponosni Slovenci. Zavedne in ponosne so se izkazali tudi letos na predvečer in na praznik sv. Cirila in Metoda. Ko je legel prijetni mrak na zemljo, zazvonili so zvonovi domače cerkve in velike romarske cerkve sv. Treh kraljev navadno «Ave Marijo». Toda čuj! To ni navadno ob četrtkih zvečer: veličastno trjančenje pri obeh cerkvah! In kakor bi trenil, zažarijo po vseh višjih in nižjih gričih svetle lučice, luči, kresovi. Še ni dovolj! Zemlja se trese, okna klepetajo, čez dol in goro odmevajo mogočni streli velikanskih možnarjev; ljudstvo vre skupaj, zbira se okrog kresov, veselo prepeva, «Slovenec sem», «Dmovju luči krasni dve, Slovenom ve prijazni ste...» itd. otroci skakljajo okrog kresov, vse je veselo, vse navdušeno. Od cerkve sv. Treh kraljev imam ves razgled čez celo župnijo. Noč je bila temna, a vsa župnija zdelala se mi je, kakor da bi plavala v ognjenem žarečem morju. Veleposestnik Fr. Fekonja je izdelal velikanski križ, ki je nepopisno lepo žarel v neštevilnih lučih, kakor žareč, razbeljen železni drog. Cerkev sv. Treh kraljev je bila razsvetljena kakor ob belem dnevu. Streljalo se je pa pozno v noč raz vseh bregov, zlasti z najvišjih, kjer navadno streljajo zoper točo. In drugi dan! Veselo pritrkavanje zvonov pri obeh cerkvah, mogočno streljanje s topičev je pozdravilo mlado jutro praznika slovanskih apostolov. Kmalu nato vrelo je ljudstvo v cerkev, kakor ob največjih praznikih. Mogočni in mnogoštevilni cerkveni pevski zbor, obstoječ skoro iz samih učencev, je prekrasno pel Ciril-Metodovo pesem med slovesno službo Božjo. A krona vsega slavlja na čast sv. bratoma pa je bila, da je ta dan nenavadno velika množica vernega ljudstva prejela sv. zakramente na čast slovanskima apostoloma. Tako častijo, tako slavijo sv. Cirila in Metoda zavedni in ponosni Slovenci-Benedikarji!

Iz Polzele. (Vsestransko gibanje.) Na Polzeli v lepi Savinjski dolini se kaže v novejšem času veselo gibanje. Nekdaj tako pusta «gmajna» se spreminja vedno bolj v obdelano polje. Posebno nam hmelj v srečnih letinah vrže marsikateri novič. Tista stru-

pena rastlina pa, ki se imenuje socialna demokracija, pri nas ne uspeva; so preveč kamenita tla za njo, kajti tukaj biva še večinoma nepokvarjen, veren slovenski rod. No, brez senčnih strani tudi mi nismo, čeprav nas sosedni Šentpavelčani zavidajo, da imamo celi dan solnce. V dobrem utrdil nas je posebno sv. misijon, ki se je v tem letu tudi v naši župniji obhajal, kakor v mnogih sosednih župnijah. Vse, kar še ima trohico verskega čuta v sebi, se ga je veselilo in udeležilo. Le zastopnika tistega stanu, ki mladino versko-nravno vzgojuje, sta se ob tej priliki pokazala v čudnej luči — da se milo izrazimo. Toda to je že vse za nami. Vesel dogodek pa imam poročati od zadnje nedelje, dne 9. julija. Ta dan smo ustanovili «katoliško bralno društvo» med velikim navdušenjem. Šteje do sedaj že 60 udov. V odboru so: Josip Atteneder župnik, načelnik; Jul. Žigan trgovec, namestnik; Leop. Kunst tajnik; Fr. Korber blagajnik; Franc Terglav knjižničar; M. Brišnik, Janez Pirc, J. Repič, odborniki. Bog daj mlademu društvu rast in uspeh! Presenetil nas je ob zborovanju možki pevski zbor vrlih domačih mladenčev. Nov dokaz, kaj dobra volja in navdušenost vse premore. Le vrlo naprej! Pravijo, da ima Polzela «prihodnost», dal Bog, da v dobrem smislu!

Razne stvari.

Iz domačih krajev.

(Mil. knez in škof) so z današnjim dnevom dogotovili večji del kanoničnih vizitacij in birmovanj. Sedaj še preostajata samo vizitaciji v Čadramljah dne 30. julija, v Keblu dne 1. avgusta.

(Imenovanje.) Sekcijski svetovalec v finančnem ministerstvu dr. Miroslav Ploj je postal svetovalec pri upravnem sodišču, kjer se mu izroči slovensko poročevanje.

(Na ženskem učiteljskem) v zavodu č. šolskih sester je delalo maturo 30 učenk. Štiri (med njimi Slovenki gosdč. Petovar in Kukovec) so jo naredile z odliko, dve pa jo morata ponavljati.

(Na mariborskem c. kr. učiteljskem) se je zrelostnega izpita udeležilo 17 učencev. G. Iv. Maurič iz Št. Lovrenca ob koroški žel. ga je naredil z odliko, 3 ga bodo ponavljali čez 2 meseca.

(Škof Strossmayer.) Dne 11. junija je došel biskup Strossmayer v spremstvu mons. M. Čepelica na Slatino.

(Iz Marnberga) nam pišejo: Dosedanji naš notar g. Martin Kocbek je nas Slovence zapustil in se preselil 3. julija v Konjice. Težka je bila ločitev od iskrenega narodnjaka in njegove blagohotne gospe, velike dobrotnice v vsakem obziru za uboge reve, kakor tudi za cerkev; kajti, kar je novejšega in lepega v cerkvi Marenberski, je od velike dobrotnice. Nepozabljiva nam ostaneta. Žalujemo smo še na slednje napivali na srečen pot in pri tej priliki vzame 4letna hčerkica notarjeva, Pavla Kocbekova klobuk v roke in začne pobirati za mutsko šolo in od nikogar ni prej odstopila, dokler ni dal kolikor toliko. Nabrala je za šolo na Muti 18 kron. Hvala jej naj bo tukaj izjavljena, morda se najdejo še posnemovalke. Po težki izgubi nas je razveselil novi g. notar Bežan, naš rojak, ki nam je obljubil, da hoče v tem duhu in dejanju nadaljevati.

(V Št. Juriju) ob Ščavnici bo veselica gasilcev 16. ne pa 17. julija, kakor smo zadnjokrat pomotno poročali.

(Umirovljen) je ravnatelj ptujske gimnazije g. I. Tschanet.

(V Jarenini) se je izvrstno obnesla Ciril-Metodova slavnost. Ker se je poročilo zakasnilo, priobčimo je prihodnjokrat.

(Romarski vlak) v Marijino Celje bo šel 8. avgusta iz Celja naprej. Prihod v Marijino Celje je 9. avgusta.

— Gobovi so, kakršnih je ob Kristusovem času mnogo bilo in ki se tudi dandanes niso izumrli. Gobe so silno grda in nevarna bolezen na jutrovem, posebno v Palestini in na nekaterih otokih; so nalezljive in podeduje jih včasih še 3. in 4. rod; gotovemu segniju in odpade ud za udom in ga tako umori počasi čez 4 ali 5 let. V Mojzesovi postavi je bilo natančno določeno, kako morali judje ravnati z gobovimi. Kogar so duhovniki proglasili za nečistega, moral je obleči posebna oblačila, po katerih ga je lahko vsakdo na mah spoznal; zapustiti je moral svojo hišo, svojo rodbino in se zunaj mesta po grobovih ter votlinah skrivati. Ne moremo si lahko misliti večih siromakov, kakor so zavrženi gobovi, ki takorekoč na pol živijo na pol pa umirajo. Najbolj pomilovanja vredni so pa njihovi otroci, katerim zapuščajo njihovo strašno dedščino — gobe. Vsi poznamo iz svetega pisma potrpežljivega Joba, kateremu je satan poslal to bolezen s pripuščanjem Božjim; kako ganljivo popisuje ter obžaluje svojo nadlogo in si želi, da bi se rajši ne bil narodil, kakor pa, da ga obiščejo in tlačijo tolike bridkosti. — Pripomnim pa, da današnji gobovi niso celo zapuščeni, ampak, dobro preskrbljeni v varnih zavetiščih; pa rajši se okoli klatijo in tujce strašijo ter nadlegujejo s svojim beračenjem. Če je kateri

romar segel v žep, so ga kar vsi obsuli, ga cukali na obleki in segali po njegovih rokah; seveda se nad tem vsakdo zgrozi in beži. Tudi proti Jezusu so nekda gobovi svoje roke stegali in vpili: «Jezus mojster, usmili se nas»; in večkrat jih je ozdravil rekoč: «Hočem, bodi čist; idi, skaži se duhovnikom. Iztrgal je tako usmiljeni Odrašenik morilki smrti uboge žrtve, katerim je že bila globoko zasadila svojo bridko koso. V naših krajih ni te nalezljive bolezni; bodimo Bogu za to hvaležni in varujmo se tem skrbnejše — gob na duši.

Smešničar.

Nek premožen človek je vse svoje premoženje zapravljal in padel v veliko siromaštvo. Ko pride neko noč vinjen domov, najde v hiši tatove. On se jim nasmeje in reče: »O vi bedaki, pač ste neumni! Kaj neki iščete po noči v mojej hiši, ko jaz po dnevi ničesar ne najdem v njej!«

Grof kliče svojega hlapca: »Jože, Jože!« Hlapec: »Kaj bi radi milostlivi gospod grof?«

Grof: »Pokliče me jutri zjutraj ob štirih.«

Hlapec: »Pa prosim gospod grof, da bi mi poprej pozvonili, da bom vedel, kedaj Vas naj zbudim.«